

Freud mi zachránil život

Posledná žijúca pacientka otca psychoanalýzy čerpá z jeho slov dodnes

Keď mala sedemnášť rokov, hodinová návšteva u lekára Sigmunda Freuda úplne zmenila jej osamelý a nešťastný život. „Jeho vplyv cítim dodnes, hoci odvtedy uplynulo vyše 70 rokov. Bol kľúčom k môjmu životu,“ povedala pre Pravdu sochárka Margarethe Lutzová, ktorú označili za „pomätenú“ len preto, že samote unikala hraním divadla sama so sebou. Keď na radu domáceho lekára v roku 1936 Freuda navštívila, bol tento zakladateľ psychoanalýzy známy ešte len v odborných kruhoch. „Bol prvý, kto sa so mnou naozaj porozprával a počúval ma,“ vysvetlila deväťdesiatročná sochárka účinok návštevy.

Nikto by vám nehádal váš skutočný vek. Vďačíte za radosť zo života, ktorá z vás vyžaruje, Freudovi?

Určite. Rozhovor s ním mi úplne zmenil život. Freud mi vlastne zachránil život. Účinok stretnutia s ním cítim dodnes. Žijem rada. Každý deň.

Ako a prečo ste sa uňho ocitli?

Písal sa rok 1936, mala som krátko pred osemnástkou a maturitou. Otec ma prísne vychovával, vyrastala som s ním, s macochou a so starou mamou, nemala som priateľov. Nemohla som si dovoliť nič z toho, čo moji rovesníci, ani ísť na výlet, lyžovať či tancovať. Bola som osamelá a nešťastná z toho, že sa o mňa nik naozaj nezaujímal. Dostávala som iba otázky, či mám všetko pripravené do školy, či som konečne oblečená, prečo som sa oneskorila... Nepýtali sa ma, čo by som rada robila, o mojom programe rozhodovali iní za mojím chrbtom. Vždy som rada čítala, čo bolo v mojej osamelosti šťastie. Tí- žila som však aj po inom. Moja fantázia a návštevy divadla s otcom mi pomohli: sama som si hrala divadlo a kostýmy som si vyberala zo skrine plnej starodávnych šiat vyše 80-ročnej starej mamy. Inak, v repertoári som mala celého Shakespeara, pravda, pokiaľ na to stačili dve postavy, ktoré som mohla odohrať... Pri jednom intenzívnom „predstavení“ legendy o Tristanovi a Izolde pri okne izby ma zazreli susedia a deti. Obchodník s uhlím našej posluhovačke povedal, že „to dievča pána fabrikanta je celkom pomätené“. (Otec pani Lutzovej, vtedy slečny Walterovej, bol majiteľom továrne na výrobu plstených uzáverov do poľovníckej munície - pozn. red.)

*Freud bol prvý, kto sa so mnou rozprával ako s človekom,
počúval ma a správal sa ku mne ako k dospelej*

To bol podnet na návštevu Freuda?

Vidíte, aké jednoduché to bolo! Najskôr otec zavolať nášho domáceho lekára. Nemala som sa s kým rozprávať, tak som sa zabávala sama so sebou. Otec, hoci sa o mňa staral, duševný vývin nesledoval a zanedbával, dostal preto strach, že som naozaj chorá. Domáci lekár povedal nielen to, že som prechladnutá, ale aj - nie síce mne, len otcovi - to, že moja duša trpí a odporučil návštevu u Freuda. O tom, aká je to kapacita, nevedel ani otec a ja už vôbec nie. Freud, vtedy už krehký, ohnutý osemdesiatnik, bol síce známy, ale iba v odborných kruhoch.

Zaviedol vás k nemu otec?

Áno. Aj na otázky, ktoré lekár kládol mne, odpovedal otec. Tak ho Freud po chvíli zdvorilo vyzval, aby odišiel vedľa. To bolo pre môjho veľmi autoritatívneho a patriarchálneho otca niečo neslýchané. Poslúchol však. Freud ma posmelil slovami, že sme teraz sami a môžem hovoriť.

Pomohla otcova neprítomnosť?

Po otcovom odchode spadol zo mňa všetok tlak, a tak som sa Freudovi so všetkým zdôverila. Povedala som mu, aká som osamelá a nešťastná z toho, že nemám nijakých priateľov rovesníkov, keď ma otec nikam samu nepustí. Aj to, že nemám rada macochu a musím spať v jednej izbe so starou matkou, ktorá rozpráva o veciach z minulého storočia. Hovorila som mu, že otec ma síce vezme aj do kina, ale pri náznaku ľúbostnej scény sa musím zdvihnúť a odísť, lebo podľa neho to nie je nič pre mňa.

Cítli ste k nemu takú dôveru?

Iste to bolo preto, že Freud bol prvý, kto sa so mnou rozprával ako s človekom, ktorý ma počúval a navyše sa ku mne správal ako k dospelaj. Aj mi to tak povedal. „Máte takmer osemnásť, a tým ste dospelá. K dospelosti patrí aj prekonávanie ťažkostí a presadzovanie toho, čo z človeka robí osobnosť.“ Každý človek je osobnosť, zdôraznil mi. K zrelosti patria aj otázky typu, prečo je niečo tak a nie inak. Dospelosť treba preukázať snahou o uskutočnenie svojich myšlienok a želaní. A to aj cestou pokojného protirečenia a odporu. Naordinoval mi tanečnú školu, výlety, lyžovačky, prechádzky, stretnutia s rovesníkmi, pričom svoje odporúčania a záver, že nie som chorá, oznámil aj otcovi. „A na najbližšom filme v kine zostaňte pri bozkávaní hercov sedieť!“ Odpor k okoliu s cieľom dosiahnuť splnenie svojich zámerov som po návšteve u Freuda prejavovala na správnom mieste a v správnom okamihu v celom ďalšom živote. Vždy som si pritom spomenula naňho. Sám mi to poradil: „Pomyslite si na mňa!“ Dal mi kľúč k životu.

Ako dlho musel otec na vás čakať?

Zúril, lebo rozhovor trval asi hodinu. Rešpektoval však rady doktora Freuda, lebo sa mu uľavilo, že so mnou nič vážne nie je. Mal totiž predtým naozaj strach, že nie som v poriadku.

Vaša matka už dlho nežila, keď spomínate len nevlastnú?

Mamu som nepoznala. Zomrela pri mojom pôrode. Macocha sa o mňa vôbec nezaujímal, starala sa len o chod domácnosti.

Ako sa konkrétne prejavila zmena, ku ktorej vám dal Freud kľúč?

Aj v kine. Keď otec pri bozkávaní zavelil, že odchádzame, zaprela som sa rukami do sedadla a oznámila, že zostanem v hľadisku. Nevie, ako sa film skončil, lebo som sa tak veľmi sústredila na odpor. Účinok sa však prejavil najmä v tom, že som chcela od prísneho otca a nemilovanej macochy čo najskôr odísť. Jediná vtedy možná cesta bol vydaj. Chcela som byť herečkou alebo sochárkou. Také niečo pre otca neprichádzalo do úvahy, to bol podľa neho bohémsky život, plný orgií... nič poriadne. Samozrejme som mala prevziať po otcovi fabriku. Lenže to zas nebolo nič pre mňa. Rýchlo, už v dvadsiatke som sa vydala za dobre vyzerajúceho, charakterného, ale konzervatívneho muža. Kde sa vtedy hovorilo o láske! Tá podľa starej mamy existovala len v románoch. O rok vypukla druhá svetová vojna, manžel narukoval a ja som sa zapísala na viedenskú akadémiu umenia a prijali ma na sochárstvo. Strávila som tam osem semestrov a dva roky som ako nadaná mohla chodiť ešte do majstrovej triedy.

Odpor s cieľom dosiahnuť splnenie svojich zámerov som po návšteve u Freuda prejavovala na správnom mieste a v správnom čase po celý život

Pred dvoma rokmi ste dokončili reliéfnu bustu nositeľky Nobelovej ceny za mier Berthy von Suttnerovej. Tvoríte pri svojej čulosti zrejme aj dnes...

Ak mám chuť, a to ešte pomerne často, tak kreslím, sochárčinu však už nerobím. Veľa svojich sochárskych výtvorov som robila len pre priateľov, preto nie sú známe verejnosti. Keď reliéf

umiestnili na dome vo Viedni, kde Bertha von Suttnerová zomrela, bola som pri tom. A stále veľa čítam, aj súčasných autorov, prirodzene.

Život vás teda stále veľmi baví...

Viete, Sigmund Freud mi vliat toľko duševnej potraviny, že jej zdroj nevyschol dodnes. Vidieť to aj na tom, že až po tom, čo mi pred osemnástimi rokmi zomrel manžel, sa niektoré sny z mladosti stali skutočnosťou. Hoci bol dobrý muž, bol konzervatívny. A tak až v starobe som sa cítila naozaj slobodná. Po jeho smrti som dobehla to, čo som dovtedy v živote zmeškala. Splnila som si aj tajný sen: dva roky som hrala v amatérskom divadelnom súbore. Boli to veľmi obšťastňujúce okamihy a zážitky. Mohla som si opäť zajazdiť na koni a cestovať. O to viac, že deti už boli dospelé, jedna dcéra, archeologická, žije v Amerike, druhá, ktorá vyštudovala jazyky, v Izraeli.

Ako často sa pri toľkej diaľke navštevujete?

Raz do roka sa vydávam na dlhé cesty. Lietam rada. Každú jar idem na štyri týždne do Kalifornie a na jeseň zas k dcére do Tel Avivu.

Viac ste u doktora Freuda neboli?

Nie, veď nebolo treba. Zistil, že som normálna, len mi chýbali niektoré veci, ktoré moje okolie zanedbalo, a ja som sa k nim vtedy nemohla sama prepracovať. Sedeli ste aj vy na slávnej pohovke, kam si líhali jeho pacienti? Nie, sedela som na stoličke, veď ako odborník hneď videl, čo je vo veci, že nie som pomätená.

Margarethe Lutzová .....

Dievčenským menom Walterová, sa narodila v roku 1918 vo Viedni, kde žije dodnes. Cez vojnu, už ako vydatá, vyštudovala sochárstvo. Jej posledným väčším dielom je reliéfna busta rakúskej pacifistky Berthy von Suttnerovej. Dodnes sa zaujíma nielen o svoju profesiu a literatúru, ale o všetko možné, čo dáva životu cenu. Popri mnohých portrétoch, na ktoré sa špecializovala, a skicách je aj autorkou niekoľkých literárnych postrehov. „Spísala som svoj osud pre vnukov v Amerike,“ hovorí s vysvetlením, že vnuci síce hovoria po nemecky, ale históriu Rakúska až tak nepoznajú. Knižne vyšli aj vďaka historke o jedinečnom zážitku s Freudom, pod titulom Naozaj to bolo len v knihách? - s narážkou na tvrdenie starej mamy, že láska existuje iba v románoch. Je vdova, má dve dcéry a dvoch vnukov.

Uverejnené v denníku Pravda 2. augusta 2008, Dana Čikelová, Viedeň © Perex, a.s.